

УПРАВЛІННЯ ВИХОВНОЮ РОБОТОЮ В ПТНЗ

Анотація. У статті приділяється велика увага методичному забезпеченню виховного процесу ПТНЗ. Проблема на сьогодні є актуальною, оскільки бентежить той факт, що молодь, становлення якої відбувається за часи незалежності, не прагне до формування нових ідеалів, засвоєння демократичних цінностей, вона не вірить в силу закону. Досліджується це важливе питання розкриттям мети та завдання сучасних ПТНЗ, щодо формування творчої, соціально-активної, всебічно розвинутої особистості. Особливий наголос авторка робить на набутті й систематизації педагогами ґрунтовних науково-методичних знань про управління процесом формування особистості.

Ключові слова: мета виховання, завдання виховання, принципи виховання, методи виховання, організація виховання, концепція виховання.

Аннотация. В статье автор раскрывает проблему методического обеспечения воспитательного процесса ПТУЗ. Основное внимание сосредоточено на систематизации педагогами глубоких научно-методических знаний об управлении процессом формирования личности.

Ключевые слова: цель воспитания, задания воспитания, принципы воспитания, методы воспитания, концепция и организация воспитания.

Annotation. In this article the large attention is given to the methodical providing of the educational process of professional technical educational establishments (PTEE). The problem is actual today so as we are disturbed the fact the young people do not aspire to the forming of new ideals, mastering democratic values. Young people disbelieve in a power of the laws. The important question is explored by discovering the aims and the tasks of the PTEE according to forming of a creative, social – active, comprehensively developed individual. The special accent is given to the teachers acquisition and systematization of detailed scientific – methodical knowledge about the control under the process of forming the personality.

Keywords: purpose of education, task of education, principles of education methods of education, organization of education, conception of education.

Актуальність. Пошук сучасних найоптимальніших шляхів і засобів управління виховною роботою в системі профтехосвіти становить на даному етапі одну з найактуальніших проблем управління ПТНЗ.

Успішне вирішення даної проблеми потребує ґрунтовного осмислення сутності управління виховною роботою, її структурою, функціями, які спрямовані на розв'язання проблеми становлення творчо працюючого інженерно – педагогічного колективу.

Є певне коло питань, які хвилюють керівника ПТНЗ – це шляхи реалізації теорії управління виховною роботою.

Впродовж певного часу теорія управління лише обґрунтовувала існуючу практику управління, але не розкривала суті даного явища. Не бралися до уваги сучасні концепції управління, окремі дослідження, присвячені питанням управління, базувалися, як правило, на моделях управління початку ХХ століття, що мають обмежені можливості. Тому з'являється гостра необхідність розробки теорії основ управління виховним процесом у ПТНЗ. Зокрема, необхідно теоретично обґрунтувати і ввести в практику нову систему управління вихованням, яка відповідає сучасним соціальним вимогам.

Проблеми пошуку ефективних способів формування моделі виховного процесу в ПТНЗ в сучасних умовах особливо актуальні для закладів освіти, результат діяльності якого залежить від рівня сформованості в педагогічному колективі управлінських якостей.

В зв'язку з цим змінилась система поглядів на виховання як педагогічний процес. Вона відбиває проблему розвитку суспільства, що змінюється, і самої людини.

Завжди в історії суспільства поряд з іншими проблемами на передній план висувається проблема цінності людської особистості.

Вічні питання «що є людина», «як народжується особистість», «чому вчити і як виховувати», знаходяться в центрі суспільної свідомості.

Розуміння необхідності реформування освіти спонукає адміністрацію та педагогів ПТНЗ до радикальних змін.

Розв'язання цих завдань вимагає створення принципово нової моделі управління процесом виховання, яка б раціонально поєднувала зміст, форми і методи впливу на формування педагогічного колективу. Це особливо

важливо і тому, що на сучасному етапі реформування освіти на перший план ставиться особистісно – орієнтований підхід, тобто визнання людської особистості, забезпечення оптимальних умов для її інтелектуального та морального розвитку.

Вимагають пильної уваги питання перегляду й переосмислення мети й змісту процесу виховання й управління вихованням у ПТНЗ, ролі адміністрації і педагогічного колективу в управлінському процесі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Суттєві труднощі, що неминуче виникають при намірі оптимізувати управління виховним процесом, в значній мірі, пов'язані не з її структурно-функціональними особливостями, а з глобальнішими питаннями, що зачіпають місце і роль виховання в суспільстві невизначеність його перспективної стратегії. Важливе значення для управління виховним простором має обґрунтування цілей виховної діяльності, які визначають функції всіх її значущих компонентів В той же час структура цільових орієнтації є однією з найменш розроблених проблем сучасної теорії виховання на Україні. В Україні, як і в інших країнах світу, склалася система виховання, яка ґрунтується на самобутності українського народу. Нині, спираючись на глибинні національно-виховні традиції народу, поступово відроджується національна система виховання, яка враховує такі особливості сьогодення, як перехід України до ринкових відносин, відродження всіх сфер життя українського суспільства і процес розбудови незалежної держави. В її основі – український ідеал. Національне і громадянське виховання є одним із головних пріоритетів і органічним компонентом розвитку освіти. Воно має бути спрямоване на формування в дітей та молоді сучасного світогляду, ідей, поглядів, переконань, заснованих на найцінніших надбаннях вітчизняної і світової культури. В основу національного і громадянського виховання мають бути покладені принципи гуманізму, демократизму, наступності та спадкоємності поколінь. Головна мета національного і громадянського виховання – набуття

молодим поколінням соціального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури міжнаціональних взаємин, формування в молоді особистісних рис громадян української держави, розвиненої духовності, фізичної досконалості, моральної, художньо-естетичної, трудової, екологічної культури. Національне і громадянське виховання має здійснюватися впродовж усього процесу навчання дітей та молоді. Воно має забезпечити всебічний розвиток, гармонійність і цілісність особистості, її здібностей і обдарувань, збагачення на цій основі інтелектуального потенціалу народу, його духовності й культури, формування громадянина України, здатного до самостійного мислення, суспільного вибору і діяльності (Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті).

Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті та Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти визначили пріоритетні завдання виховання й основні напрями їх реалізації на сучасному етапі.

Мета виховання – є формування морально-духовної життєво компетентної особистості, яка успішно самореалізується в соціумі як громадянин, сім'янин, професіонал. Виховна мета є спільною для всіх ланок системи виховання та є критерієм ефективності виховного процесу[1. 8].

Мета державно-суспільної системи виховання повинна бути достатньо визначеною і в той же час абсолютно універсальною.

До завдань виховання відносяться:

- формування особистості – патріота України, який усвідомлює свою належність до сучасної європейської цивілізації, підготовлений до життя і чітко орієнтується в сучасних реаліях;

- виховання людини демократичного світогляду і культури, яка дотримується прав і свобод, з повагою ставиться до традицій, культури народів світу;

- забезпечення умов для самореалізації особистості відповідно до її здібностей, суспільних та власних інтересів;

- формування покоління, яке здатне навчатися впродовж життя;

- створення і розвиток цінності громадянського суспільства;

- відхід від уніфікації в процесі виховання, від орієнтації на «середнього» вихованця;

- формування національної свідомості, людської гідності;

- виховання свідомого ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших громадян як найвищої соціальної цінності, формування гігієнічних навичок і засад здорового способу життя, збереження і зміцнення фізичного та психічного здоров'я учнів;

- розвиток у дітей і молоді творчих здібностей, підтримка обдарованих дітей і молоді.

Концепція національного виховання розглядає такі принципи виховання:

- єдність національного і загальнолюдського виховання;

- природовідповідність виховання;

- культуровідповідність виховання;

- активність, самодіяльність і творча ініціатива;

- демократизація виховання;

- гуманізація виховання;

- безперервність і наступність виховання;

- єдність навчання і виховання;

- диференціація та індивідуалізація виховного процесу;

- гармонізація родинного і суспільного виховання;

- особистісно орієнтований підхід у вихованні.

Реалізація основних завдань і принципів виховання здійснюється у ряді пріоритетних напрямків:

- громадянське виховання;
- правове виховання;
- моральне виховання;
- фізичне виховання;
- художньо-естетична освіченість і вихованість особистості;
- екологічне виховання;
- трудове виховання;
- статеве виховання і підготовка до сімейного життя;
- формування наукового світогляду.

Виховання як цілеспрямований процес формування особистості здійснюється за допомогою методів виховання, їх вибір та ефективне використання залежать від:

- вікових та індивідуальних особливостей школярів;
- рівня розвитку дитячого колективу;
- поєднання методів формування свідомості та поведінки;
- ефективності методів виховання.

До основних груп методів виховання відносяться:

- методи формування свідомості (роз'яснення, бесіда, лекція, диспут, приклад);
- методи формування суспільної поведінки (педагогічна вимога, громадська думка, доручення, створення ситуацій, які виховують);
- методи стимулювання діяльності та поведінки (змагання, заохочення, покарання);
- методи контролю та аналізу ефективності виховання.

Форми організації виховання поділяються на масові (читацька конференція, тематичні вечори, літературні вікторини тощо), групові (гурткові) форми роботи (політичні інформації, година класного керівника,

випуск стінної газети, робота з періодичною пресою, радіо- і телепередачі тощо), індивідуальні (позакласне читання, гра на музичних інструментах, малювання, колекціонування).

Аналіз стану виховної роботи свідчить, що формами організації виховного процесу, що найбільш вживаються, є:

- словесні (інформація, роз'яснення, зустрічі, збори, конференції, заочні екскурсії);
- практичні (екскурсії, походи, конкурси, олімпіади, спартакіади);
- наочні (творчі виставки, книжкові стенди, стінгазети).

Організація дозвілля учнів потребує певної системи і підбору тем для ознайомлення і обговорення, в яких зацікавлені самі учні. З цією метою треба проводити опитування учнів, щоб з'ясувати, які питання їх більше цікавлять і до яких є інтерес, яка може бути форма проведення того чи іншого заходу.

Висновки. Отже, виховання – це перш за все живе слово викладача, живі людські взаєностосунки викладача із учнями, формування свідомого громадянина, патріота, професіонала, тобто людини з притаманними їй особистісними якостями й рисами характеру, світоглядом і способом мислення, почуттями, вчинками та поведінкою, які спрямовані на саморозвиток та розвиток демократичного суспільства в Україні.

Література

1. Бех І.Д. Програма «Основні орієнтири виховання учнів 1-12 класів загальноосвітніх навчальних закладів України» / Бех І.Д. - Київ, 2007.
2. Виховна робота в школі: актуальні проблеми розвитку та модернізації. Методичні рекомендації заступникам директорів із виховної роботи, педагогам-організаторам, класним керівникам загальноосвітніх закладів / Під ред. Т.М. Сорочан. – Луганськ : Знання, 2001. – 152 с.
3. Сорока Г.І. Сучасні виховні системи та технології : навчально-методичний посібник для керівників шкіл, вчителів, класних керівників, вихователів, слухачів ШО / Сорока Г.І. – Харків : Веста: Видавництво «Ранок», 2002. – 128 с.
4. Освіта Луганщини : сучасний досвід виховання школярів. – Луганськ : Знання, 2001. – 221 с.